

Van ‘natte planken’-cynisme naar Koggekoorts

Het ‘DNA van de stad’ doet Kamper harten sneller kloppen

door Willem van Halem en Wim Schluter

Het cynisme onder Kampenaren over het wrak van de IJsselkogge sloeg in een koude week om naar koggekoorts. Nadat het wrak op 10 februari 2016 boven water werd gehaald was het een week lang te zien aan het Van Heutszplein om vervolgens te worden getransporteerd naar Nieuw Land Erfgoedcentrum in Lelystad voor conservering.

Lichting van de kogge

Nadat eind september 2015 de punter en medio oktober 2015 de aak waren geborgen bij de vindplaats van de IJsselkogge, waren de verwachtingen onder Kampenaren niet al te hoog gespannen. ‘Een verzameling natte planken’, was een vaak gehoord commentaar onder het publiek aan de kade. ‘Goed voor de open haard’. Maandenlang domineerde de felgele hijskraan van het Zwartsluiziger bergingsbedrijf HEBO het Kamper stadsfront, waarmee op woensdag 10 februari het wrak van de kogge naar boven zou worden gehaald. Nadat de lokale en nationale pers zich op de Veerman van Kampen had ingescheept samen met onder andere burgemeester Koelewijn, werd het wrak in nog geen twee uur boven water gehaald. Archeoloog Wouter Waldus bezag het op grote hoogte vanaf een hoogwerker, en gaf met een triomfantelijk armgebaar aan dat de klus geklaard was. Via een livestream was het lichten van het wrak ook voor thuisblijvers van minuut tot minuut te volgen. Voor het publiek aan de kade bleef het wrak door de stroomschermen nog grotendeels onzichtbaar, voor de archeologen en de pers was toen al duidelijk dat het wrak in opmerkelijk goede conditie verkeerde. Later die woensdagmiddag werd het gevaarte getransporteerd naar de Loswal, om verder te worden gestabiliseerd. Het woord ‘Kogge’ was die middag zelfs even trending topic op Twitter.

'Kogge kijken'

Op donderdagmiddag verschijnt het koggewrak aan de kade bij het Van Heutszplein, waarbij een deel van de stroomschermen wordt verwijderd om het publiek de kans te geven het wrak te bekijken. Het wrak hangt dan nog in de rode en witte spanbanden waarmee het van de bodem is gelicht. Al gauw stromen de Kampenaren toe om het wrak en de werkzaamheden van de bergers te bekijken. Gaandeweg de week wordt 'Kogge kijken' een favoriet uitje voor veel Kampenaren; regelmatig staat het Van Heutszplein vol met nieuwsgierige toeschouwers. De stabilisering van het wrak duurt langer dan gedacht; in de loop van de week wordt duidelijk dat het gevaarte (circa veertig ton) pas op donderdagochtend zal worden weggevaaren. Het cynisme over de vermeende 'natte planken' slaat al gauw om tot 'koggekoorts', Kampen omarmt het koggewrak. Ook de middenstand doet even goede zaken. Zo introduceert pannenkoekenhuis Holland de 'Kamper Kogge Pannekoek' en gooit slagerij Norg 'Koggespek' in de aanbieding. Ook maken veel mensen een zogenaamde 'Koggie' bij het wrak: een selfie, met op de achtergrond de IJsselkogge. Zelfs burgemeester Koelewijn doet er aan mee, hoewel hij aangeeft absoluut niet van het fenomeen 'selfies' te houden. Maar een Koggie maakt hij graag - meerdere malen zelfs. De vrijwilligers van de Stichting Kamper Kogge zijn dagelijks van tien uur 's morgens tot vijf uur 's middags aanwezig op het Van Heutszplein om de bezoekers te wijzen op de historie, en om eventuele bezoekers van buitenaf door te verwijzen naar de Koggewerf. De IJsselkogge wordt ondertussen voortdurend nat gehouden door een sproei-installatie, wat vroegtijdig bederf van het hout moet voorkomen. De sproeiers zorgen er wel voor dat er in de loop van de maandag en dinsdag een dun laagje ijs zich afzet op het hout, maar dat wordt weer bestreden door inderhaast aangerukte verwarmingsinstallaties.

Vertrek uit Kampen

Op donderdag 18 februari is het zo ver; de IJsselkogge is voldoende gestabiliseerd om te worden overgebracht naar de conserveringslocatie, namelijk Nieuw Land Erfgoedcentrum in Lelystad. De ponton wordt om acht uur 's morgens klaargemaakt voor vertrek, maar niet nadat vrijwilliger Reijer van 't Hul van de Koggewerf - gestoken in middeleeuws kostuum - de bergers waarschuwt dat het wrak toch vooral terug moet komen naar Kampen, en niet bij 'die Amsterdammers' in Lelystad mag blijven liggen. De bemanning van de varende ponton krijgt van Van 't Hul dan ook een retourticket overhandigd, alsmede een paar versnaperingen voor onderweg.

Toeschouwers aan de IJsselkade, waar de kogge na de lichterij een aantal dagen werd getoond, in voorbereiding op het transport naar het speciaal voor dit doel gebouwde conserveringsstation bij de Bataviawerf in Lelystad. Foto Remy Steller.

Ook burgemeester Koelewijn is bij het vertrek aanwezig en spreekt op de wal nog enkele lovende woorden voor de bergers van het koggewrak en de vrijwilligers van de Kamper Koggestichting. Even na achten maken de grote gele bergingskraan en de ponton met daarop de kogge zich los van de kade. Op weg naar Lelystad, maar niet voordat een 'saluut aan de stad' is gebracht: het wrak en de kraan varen eerst luid toeterend tot aan de Stadsbrug, om vervolgens koers te zetten naar Lelystad waar het konvooi later die dag zal arriveren. Vrijdagochtend 19 februari wordt het wrak geplaatst in de conserveringsruimte bij het museum. Hoe lang dat precies gaat duren is nog maar de vraag, wat bij menig Kampenaar bange vermoedens doet rijzen over de terugkeer van het koggewrak naar Kampen. Voor burgemeester Koelewijn is er echter geen twijfel over mogelijk dat het 'DNA van de stad' na conservering weer terugkomt naar Kampen: 'Als het langer dan drie jaar gaat duren, word ik argwanend.'

Toekomst

We veroorloven ons nog wel wat kritische punten, want vanwege deze unieke gebeurtenis loopt Kampen vol met toeristen. Een uitgelezen mogelijkheid

om stad, streek en de Hanzedagen in 2017 te promoten, zou je zeggen. Helaas, niets is minder waar. Het zijn de vrijwilligers van de Kamper Kogge die het publiek van informatie voorzien, die enthousiast vertellen over de historie van de kogge en zo nodig verwijzen naar de Koggewerf, een paar honderd meter verderop. De IJsselkade is in deze dagen weliswaar afgesloten voor het doorgaande verkeer, maar nergens staan bordjes met een verwijzing naar deze nationale attractie. Ook geen enthousiaste werving van potentiële bezoekers van de Hanzedagen. In *de Stentor* wordt slechts als commentaar gegeven, dat 'het niet past in het promotietraject' van de Hanzedagen. Een gemiste kans? De geschiedenis zal het uitwijzen.

Bij de ontdekking van de 'IJsselkogge' in 2012 liet burgemeester Bort Koelewijn al weten dat '(...) hier een kans dreigt'. Een terechte constatering, want nu zal de gemeente Kampen bij zichzelf te rade moeten gaan wat het haar waard is om dit zeshonderd jaar oude scheepswrak te exploiteren. In de pers passeerden dit jaar talloze mogelijkheden de revu: de Koggewerf, 'het poepveldje aan de Noordweg', het nog te ontwikkelen Koggekwartier, het Van Heutszplein, de Buiten- of Bovenkerk en de binnenplaats van de Koornmarktkazerne. De toekomst zal leren of en zo ja welke mogelijkheden de vroege vaderen zullen aangrijpen om Kampen met deze unieke vondst op de (wereld)kaart te zetten.